

TÜRKÇE ÖĞRETİMİNİN SORUNLARI

Cengiz ALYILMAZ*

ÖZET

Türkçenin ana dili ve yabancı dil olarak öğretiminde ciddi sorunlarla karşılaşmaktadır. Bu sorunlar temelde programlardan (ilköğretim Türkçe dersi programlarından, Türkçe öğretmenliği lisans programından), takip edilen kitaplardan, öğretim metotlarından, alanla ilgili kurumlardan, öğretim elemanlarından, öğrencilerden... vd. kaynaklanmaktadır.

Makalede, Türkçenin ana dili ve yabancı dil olarak öğretimi sırasında karşılaşılan güçlükler ve sorunlar gözlemlerden ve konuyla ilgili olarak hazırlanmış çalışmalardan / yayınlardan hareketle dikkatlere sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Türkçe öğretimi, program, kitap, sorunlar.

PROBLEMS OF TURKISH TEACHING

ABSTRACT

There are serious problems in Turkish teaching as native language and foreign language. These problems are based on curriculums (primary school Turkish lesson curriculum, Turkish Education undergraduate curriculum), textbooks and source books, institutions about the subject area, instructors, students... etc.

In this article, difficulties and problems in Turkish teaching as native and foreign language determined from observations and studies / articles about subject area presented to care.

Key Words: Turkish teaching, curriculum, books, problems.

* Doç. Dr., Atatürk Üniversitesi Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü, calyilmaz@gmail.com

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/3 Summer 2010*

Giriş:

Dinamik sistemler arasındaki her türlü iletişimi (haberleşmeyi) ve denetimi (kontrolü) sağlayan durağan / biçimsel dizgelere (static / formel sistemlere), türüne ve düzeyine bakmaksızın en geniş anlamıyla dil (langage) denilmektedir. Bu açıdan bakıldığında dil, canlılarla canlılar, canlılarla canlı sayılabilecek varlıklar (makinelere) ve canlılarla cansızlar (fizikoşimik dünya) arasındaki iletişimi sağlayan araç takımlarının genel adıdır (Gemalmaz 2010: 53).

Dil edinimi okul öncesinde çocuğun ailesi ve yakın çevresiyle etkileşimi sonucunda başlar. Ancak dilin doğru ve etkili kullanımıyla okuma ve yazma becerilerinin gelişimi okulda veya başka bir eğitim öğretim kurumunda sistemli bir çalışmayı gerektirebilir, bu durum da dil eğitimini önemli hâle getirir.

Türkiye’de ilköğretimden yükseköğretimin sonlarına değin ana dili olarak Türkçe eğitimi yapılsa da öğrencilerin ana dili kullanımlarında sorunlar yaşadığı veya sözlü ve yazılı olarak Türkçeyi verimli kullanamadığı; bunun yanı sıra yabancılara Türkçe öğretimi hususunda da istenilen düzeye ulaşamadığı bir gerçektir. Aksan’ın (2004: 182) da değindiği gibi bugün yüksek öğrenimde dahi karşılaşılan okuduğunu anlayamama veya düşündüğünü anlatamama gibi sorunlar, ancak iyi bir Türkçe eğitimi programıyla çözüme kavuşturulabilir.

Türkiye’de Türkçe öğretimi kısmi oranda üniversitelerin veya farklı kurumların yabancılara Türkçe öğretim merkezleri / birimleri tarafından, büyük oranda da eğitim fakültelerinin Türkçe Eğitimi Bölümleri tarafından yürütülmektedir. Türkçe öğretimi ile ilgili adı ön plana çıkan kurumların / merkezlerin / birimlerin başında şunlar gelmektedir:

Ahmet Yesevi Üniversitesi Hazırlık, Dil Öğretim Merkezi Türk Dili Bölümü, Ankara Üniversitesi Türkçe ve Yabancı Dil Uygulama ve Araştırma Merkezi (Ankara TÖMER), Atatürk Üniversitesi Dil Öğretim Merkezi (DİLMER), Boğaziçi Üniversitesi Dil Merkezi, Dicle Üniversitesi Yabancı Diller Öğretimi Uygulama ve Araştırma Merkezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Dil Eğitimi Araştırma ve Uygulama Merkezi (DEDAM), Ege Üniversitesi Türk Dünyası Araştırmaları Enstitüsü Türkçe Öğretimi Birimi, Eskişehir Anadolu Üniversitesi Uzaktan Türkçe Öğretim Programı, Fatih Üniversitesi Sürekli Eğitim Merkezi (FÜSEM) Temel Düzey Türkçe Eğitimi, Fırat Üniversitesi Dil Eğitim - Öğretim ve Araştırma Merkezi (FÜDEM), Gazi Üniversitesi Türkçe Öğrenim, Araştırma ve Uygulama Merkezi

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/3 Summer 2010*

(Gazi TÖMER), Hacettepe Üniversitesi Dil Öğretimi, Uygulama ve Araştırma Merkezi (HÜDİL), İstanbul Üniversitesi Dil Merkezi Türkçe Birimi, Kara Kuvvetleri Komutanlığı Lisan Okulu Türkçe Bölümü, Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Yabancı Diller Yüksek Okulu Türkiye Türkçesi Öğretimi Koordinatörlüğü, Millî Eğitim Bakanlığı, Süleyman Demirel Üniversitesi Türk Dili Öğretimi Araştırma ve Uygulama Merkezi, Trakya Üniversitesi Dil Eğitimi ve Öğretimi Uygulama ve Araştırma Merkezi, Türk Dil Kurumu, Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığı (TİKA), Yunus Emre Vakfı...

Üniversitelerin eğitim fakültelerinde son 10 yıl içerisinde kurulup hızla yaygınlaşan Türkçe Eğitimi Bölümleri (www.yok.gov.tr adresinden alınan 2010 yılı verilerine göre toplam: 82 bölüm)¹, Türkçenin öğretimi konusunda olumlu bir gelişme olarak görünse de bu bölümlerin ciddi sorunlarının olduğu bilinmektedir. Söz konusu sorunları aşağıdaki başlıklar altında ele almak sorunların belirginleştirilmesi ve çözümü hususuna da yardımcı olacaktır:

1. Programlarla İlgili Sorunlar
2. Takip Edilen Kitaplarla İlgili Sorunlar
3. Diğer Sorunlar
4. Sonuç ve Öneriler

1. Programlarla İlgili Sorunlar:

Türkçe öğretimi programlarıyla ilgili sorunlar; ilköğretim birinci ve ikinci kademe programları, Türkçe Öğretmenliği lisans programı ve Türkçe Eğitimi lisansüstü programı olarak 3 başlık altında incelenebilir.²

1.1. İlköğretim Programlarıyla (1-5. ve 6-8. sınıflar) İlgili Sorunlar:

* Birinci (1-5. sınıflar) ve ikinci (6-8. sınıflar) kademe programını hazırlayan kurulların farklı olması ve bu kurullar arasında koordinasyonun yetersiz olması nedeniyle birinci ve ikinci kademe programlarında sürekliliğin sağlanamaması (Birinci kademe temel

¹ 82 Türkçe Eğitimi Bölümünden 52'si örgün öğretimde (47'si devlet üniversitesi, 5'i vakıf üniversitesi bünyesinde); 30'u ikinci öğretimde faaliyetini sürdürmektedir.

² Türkçe öğretimi ile ilgili sorunları belirgin hâle getirmek / vurgulamak ve çözümüne katkı sağlamak amacıyla sorunlar ve öneriler makalede maddeler hâlinde dikkatlere sunulmuştur.

dil becerilerine görsel okuma ve görsel sununun dahil edilmesine rağmen ikinci kademe programında bu becerilerin yer almaması gibi);

* Birinci kademe programının dil bilgisi bakımından boş bırakılması, 4 ve 5. sınıf programlarına 2. kademeye temel oluşturabilecek dil bilgisi kazanımlarının konulmamış olması;

* Kazanımların genel düzeyli ifadelerden oluşması, soyut kabul edilen dil bilgisine ait kuralların somutlaştırılmasına yönelik ifadelerin kazanımların açıklamalar bölümünde yeterince yer bulmaması, açıklamalar kısımlarının yeterli ve açık olmaması (6. sınıf Dil Bilgisi alanı 2. amaç 3. kazanım “*İsmin hâlleriyle fiiller arasındaki ilişkiye dikkat çekilir. Hâl eklerinin eklendikleri kelimeye kazandırdığı farklı anlam özelliklerine ağırlık verilir.*” vb.);

* Programda verilen etkinlik örneklerinin tüm kazanımlara yayılmamış olması;

* Dil bilgisi konularının sınıflara dağılımında öğrencilerin bilişsel gelişimlerinin yeterince göz önünde bulundurulmaması, konuların orantılı bir dağılım izlememesi, 7. sınıf dil bilgisi amaç / kazanımlarının yoğun olması;

* Temel dil becerilerindeki kazanım ifadelerinin ve kazanımlara ait açıklamalarda yer alan örneklerin yetersiz olması (Konuşma alanı 1. amaç 2. kazanım “*Konuşma sırasında uygun hitap ifadeleri kullanır.*”, 13. kazanım “*Konuşmayı uygun ifadelerle bitirir.*” vb.);

* Programın ölçme değerlendirme boyutunun karmaşık olması, çok zaman alıcı nitelikte ve nicelikte olması, uygulanabilirliğinin zorluğu nedeniyle öğretmenlerin ölçme değerlendirmeye olumsuz tutumla yaklaşması (Gelbal ve Kelecioğlu 2007);

* Okuma yazma öğretiminde kullanılan ses temelli cümle yönteminin seslerden hareket etmesi sonucu öğrencilerin ses üzerinde yoğunlaşarak anlamdan uzaklaşması (Karadağ ve Gültekin 2007; Durukan ve Alver 2008; Tok, Tok ve Mazı 2008);

* Programın giriş bölümünde bireysel farklılıkların öneminin vurgulanmasına rağmen kazanımların farklı stildeki ve farklı sosyoekonomik, kültürel çevrelerdeki öğrencilere uygunluğunun sağlanamaması;

* Programdaki kazanımların genel amaçları karşılayamaması; genel amaçlarda yer almasına karşın kazanımlarda

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/3 Summer 2010*

millî, manevi ve ahlaki değerlere / tutumlara yönelik ifadelerin yer almaması (Durukan 2008).

1.2. Türkçe Öğretmenliği Lisans Programıyla İlgili Sorunlar:

* Temel dil becerilerinin öğretimine yönelik Okuma, Dinleme, Konuşma, Yazma Eğitimi derslerinin haftalık ders saatlerinin derslerin içerikleriyle uygunluk göstermemesi / ders saatlerinin fazla olması (4'er saatten toplam 16 saat); (İçerikleri dikkate alınarak bu dersler Okuma ve Dinleme Eğitimi: 4 saat, Konuşma ve Yazma Eğitimi: 4 saat olarak toplam 8 saate indirilebilir.);

* Öğrencilerin dil bilimi altyapılarının yeterince oluşturulmaması; Genel Dil Bilimi dersinin kuramsal boyutta işlenip uygulamaya geçirilmemesi; dil biliminin dil bilgisinin bir dalı olarak algılanıp "belirleyici" özelliği göz ardı edilerek "buyurucu / kurallar koyucu" hâle getirilmesi (Dil bilimi, genel anlamıyla, önce her tür ve her düzeydeki dilleri araştıran ve inceleyen, bu dillerle ilgili genelceleri bulmaya çalışan, bu yolda yöntemler geliştiren bilim dallarının ortak adı olarak alınmıştır. Bu bilim dalının en önemli özelliği buyurucu değil, belirleyici olmasıdır... Dil bilimci, belli bir kullanım alanı ve düzeyi için belli bir dili veya dilleri inceler; bu dilin veya dillerin ifade inceliklerini belirlemeye çalışır; söz konusu dili veya dilleri gerektiğinde başka dillerle karşılaştırır; gerekiyorsa belli bir dilin ifade gücünü artırmanın yollarını göstermeye çalışır. Dil öğreticisi, dil bilgisi öğretmeni ise belli bir dilin benimsenmiş kurallarını belletmeyi ve uygulatmayı görev edinmiştir; onun için olandan çok, olması gereken önemlidir... İnsanla insan arasındaki iletişim kurallarının sözlü, özellikle sözlü dil üzerine kurulmuş yazılı bölümü ise "dil bilgisi çalışmaları"nın konusunu oluşturur (Dil bilimi ve dil bilgisi öğretiminin farkları ve amaçları da dikkate alınarak dil bilimi derslerinin – dil bilimi tarihi değil – okutulması kaçınılmazdır. Dil bilimi dersleriyle desteklenecek olan dil bilgisi derslerini alan öğrenciler, ileride bilgilerini geliştirip dilimiz üzerinde düşünecek, birçok soru sorup cevaplarını bulacak; daha sağlıklı, daha yararlı dil bilgisi çalışmalarının gerçekleştirilmesine katılabilirlerdir (Gemalmaz 2010: 53-54));

* Dilin tarih, kültür, sosyoloji gibi alanlarla ilişkisini irdeleyen, içeriği ve amaçları belirlenmiş bir genel kültür dersinin programda yer almaması ("Dil ve Kültür" adlı dersin içeriği ve amaçları söz konusu ihtiyacı karşılamaya yönelik olsa da dersin 8. yarıyla ait olması nedeniyle aday öğretmenler bu dersten yeterince yararlanamamakta; ders, âdeta kredi saati doldurulmak için alınan

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/3 Summer 2010*

derslerden biri olarak görülmektedir. Bunda dersi veren öğretim elemanlarının büyük kısmının konunun uzmanları olmayışının da rolü büyüktür.);

* Dört temel dil becerisine yönelik eğitim derslerinin programda yer almasına karşın dil bilgisi öğretimine yönelik bir dersin olmaması;

* Dilin daha sistemli incelenmesine ve tarihî gelişiminin anlaşılmasına imkân sağlayan alan derslerinin (başta Türk Dili Tarihi, Eski Türkçe Metin İncelemeleri ve Orta Türkçe Metin İncelemeleri dersleri olmak üzere) lisans programından kaldırılmış olması (Anılan derslerin programdan kaldırılmış olmaları yüzünden öğretmen adayları hem Türk tarihinin ve kültürünün hem Türk dili ve edebiyatının hem de Türkçe öğretiminin temel başvuru kaynakları niteliğindeki eserleri, bu eserlerin dil ve üslup özelliklerini, vücuda getirildikleri dönemleri, dil, tarih ve sosyokültürel bakımdan önemlerini yeterince bilmeden, öğrenmeden mezun olmaktadır. Anılan eksiklerin giderilmesi açısından Türk Dili Tarihi, Eski Türkçe Metin İncelemeleri ve Orta Türkçe Metin İncelemeleri dersleri vakit geçirilmeksizin programa dâhil edilmelidir.);

* Türkçe öğretiminin hedef kitlelerinden birini de Türk devlet ve topluluklarından gelenler oluşturur. Birkaç yıl öncesine kadar Türkçe Eğitimi Bölümlerinin en temel, en vazgeçilmez derslerinden biri olan; öğretmen adaylarının hem yaşayan Türk lehçelerini ana çizgileriyle öğrenmelerine hem de hedef kitlelerini / Türk dünyasını tanımalarına – yeterli olmasa da - vesile olan Yaşayan Türk Lehçeleri dersinin kaldırılmış olması, seçmeli ders olarak verilen fakültelerde de bu derslerin alanın uzmanları tarafından yürütülmemesi; (Türkçenin farklı coğrafyalardaki / bölgelerdeki lehçelerinin öğrenilmesi / öğretilmesi, Türk devlet ve topluluklarıyla aramızdaki tarihî bağlar ve gerçekleştirilmesi hedeflenen ilişkiler dikkate alınarak buna katkı sağladığı kuşku götürmeyen Yaşayan Türk Lehçeleri derslerinin programa dâhil edilmesi kaçınılmazdır.);

* Eğitim derslerinin (Öğretim İlke ve Yöntemleri, Sınıf Yönetimi, Öğretim Teknolojileri ve Materyal tasarımı vb.) alandan ayrı düşünülerek içeriklerinin hazırlanmış olması ve bu şekilde yürütülmesi;

* Alan dil derslerinin (*Ses Bilgisi, Şekil Bilgisi, Sözcük Bilgisi, Cümle Bilgisi*) ilk 4 dönemde tamamlanarak aday öğretmenlerin mezuniyetlerine kadar bu bilgileri kullanımdan uzak tutulmaları ve bu nedenle de öğretmenlerin göreve başladıklarında kendilerini hiçbir konuyu bilmiyormuş gibi hissetmeleri (Alan

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/3 Summer 2010*

derslerinin kredi saatlerinin artırılarak 3. ve 4. sınıfları da kapsayacak şekilde yeniden programlanması gerekmektedir.).

1.3. Lisansüstü Programlarıyla İlgili Sorunlar:

* Türkçe eğitimi alanında yapılan gerek yüksek lisans gerek doktora tezlerinin birçoğunun problem çözmeye yönelik hazırlanmamış olması, birbirinin tekrarı niteliği taşıması;

* Türkçe öğretimi alanının Türk Soylulara Türkçe Öğretimi, Yabancılara Türkçe Öğretimi, Ana Dili Türkiye Türkçesi Olanlara Türkçe Öğretimi şeklinde farklı ana bilim dallarına ayrılmamış olması (Bu durum hem Türkçe öğretiminde hedef kitlenin doğru belirlenerek onlara göre eğitim ortamlarının, araç gereçlerinin, yöntem ve tekniklerinin geliştirilmesini hem de bu alanda çalışmak isteyenleri engellemektedir.);

* Türkçe eğitimi ana bilim dalı olarak lisansüstü eğitim veren bölümler arasında herhangi bir koordinasyonun olmaması;

* Lisansüstü derslerin tamamen bölümlerin / öğretim üyelerinin inisiyatifine bırakılması; bölümlerde verilecek derslerin ne kadarının alan bilgisi, ne kadarının eğitim bilgisi, ne kadarının da genel kültür bilgisine yönelik olacağı konusunda bir standardın belirlenmemiş olması;

* Lisansüstü eğitim veren bölümlerde ders veren öğretim üyelerinin genelde alan dışından doktoralı olmaları nedeniyle yapılan çalışmaların alana hizmet etmekten uzak olmaları.

2. Takip Edilen Kitaplarla İlgili Sorunlar:

Bu grupta yer alan sorunları “İlköğretimde Takip Edilen Kitaplarla İlgili Sorunlar” ve “Yüksek Öğretimde Takip Edilen Kitaplarla İlgili Sorunlar” başlıkları altında dikkatlere sunmak mümkündür:

2.1. İlköğretimde Takip Edilen Kitaplarla İlgili Sorunlar:

İlköğretimde takip edilen kitaplarla ilgili sorunlar; “öğrenci ders kitapları ile ilgili sorunlar”, “öğrenci çalışma kitapları ile ilgili sorunlar” ve “öğretmen kılavuz kitapları ile ilgili sorunlar” olmak üzere 3 ana başlık altında incelenebilir:

2.1.1. Öğrenci Ders Kitapları ile İlgili Sorunlar:

Ders kitapları tüm dünyada en geniş kullanıma sahip basılı ürünlerdir. Ayrıca ders kitapları eğitim sürecinde bilgi edinmenin temel aracıdır ve kullanımı oldukça kolaydır (Güneş 2002: 2).

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/3 Summer 2010*

En temel bilgi aracı olmalarına karşın ilköğretim Türkçe ders kitapları hazırlanırken yeterli hassasiyetin gösterildiği söylenemez. Nitekim konuyla ilgili yapılan araştırma ve incelemelerde tıpkı diğer ders kitapları gibi Türkçe ders kitaplarının da düzey, bilişsel sınıflama, görsel düzen, yüksek tahmin (yordama), soyutlama alıştırma, materyal örgütlenişi bakımından sorunlu olduğu; konuların tertibinde muhteva bütünlüğünün olmadığı, gelişim özellikleri dikkate alınmadan konuların düzenlendiği; işlenen konularla ilgili farklı bakış açılarını ihtiva eden örneklerle yer verilmemesi yüzünden eleştirel düşünme yeteneğinin geliştirilemediği, kitapların biçim ve tasarım yönünden yetersiz olması sonucunda öğrencide olumsuz tutum geliştirdiği ve bunun da öğrencinin başarısını olumsuz yönde etkilediği tespit edilmiştir (Ozil ve Tapan 1991; Yalçın 1994; Demirel 1996; Özbay 2010). Bunlara ilave olarak:

* Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerin seçiminde seçici davranılmaması (Ana dili dersi, bir alışkanlık ve beceri dersi olduğu kadar insan kişiliğini kurma, geliştirme dersidir. Bu derste işlenecek metinler, yapılacak çalışmalar, kişiliğin oluşumunda önemli bir yeri olan ulusal bilinci ve coşkuyu kazanma, olayları neden-sonuç ilişkisi içinde ele alarak yargılama gücünü geliştirme, güzel metinler aracılığıyla dil beğenisini yerleştirme, yazma ve okuma etkinliğiyle imgeler gücünü besleme, güzel ve etkili anlatma amacına yönelik olmalıdır (Özdemir 1983). Metin seçiminde en önemli ilke -kuşkusuz- dil yetkinliğidir. Çocuk dünyaya gözünü dille açar, dünyayı dille algılayıp kavrar, dünyaya yine dil yoluyla katkıda bulunur. Dil düşüncenin, düşünce dilin yaratıcısı olduğuna göre, çocuğun kişiliği de dille biçimlenmiş olacaktır... Bir metnin dilsel yetkinliği demek, ana dilin zenginliği ve olanaklarını yansıtması demektir. Ana dilin mecaz gücü, gerçekçi anlatımı, akıcılığı, yalınlığı, deyimleme gücü, düşünce ve duygu dili olarak değeri, metinlere yansıtılmalıdır (Binyazar 1983);

* Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin kavram işaretleri ve cümle yapıları bakımından öğrenci düzeyleri ve sınıf basamakları ile orantılı olmaması (İlköğretim Türkçe kitaplarında yer alan metinlerde geçen kavram işaretlerinin (sözcüklerin, sözcük gruplarının) hangi yöntemle yapıldıklarına, yapılarına, kökenlerine... genelde dikkat edilmediği (basitten birleşige, kolaydan zora gidilmediği); söz konusu metinlerde geçen cümlelerin de (yapıları ve öge sayıları bakımından) sınıf ve öğrenci düzeyleri dikkate alınarak hazırlanmadığı / oluşturulmadığı tespit edilmiştir. Metinler seçilirken metinleri oluşturan kavram işaretleri ve cümle türleri öğrenci düzeyleri ve sınıf basamakları dikkate alınarak hazırlandığı takdirde başarı oranı daha da yükselecektir.);

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/3 Summer 2010*

* Türkçe ders kitaplarında yer alan okuma metinleri ile öğretmen kılavuz kitaplarında yer alan dinleme metinlerinin (düz yazı ve şiirler) uzun olması; bu nedenle öğrencilerde okuma ve dinleme isteğini azaltması, metinleri anlamayı zorlaştırması;

* Yazım kurallarına gerekli özenin gösterilmemesi (Bunda kitapları hazırlayan kişi / kişilerin özensizliği ve dikkatsizliği temel nedeni oluşturur. Ancak bunun yanında yazarların bilgi birikiminin, Türkçeyi kullanma becerilerinin; Türkçe ders kitaplarının ciddi bir incelemeden geçmeden yayımlanmalarının da rolü büyüktür.);

* Ders kitapları arasında terim birliğinin olmaması (Öğrenci ders kitapları farklı yayınevleri tarafından hazırlanmakta ve yayınevleri arasında bir koordinasyon sağlanmadığı için de hazırlanan ders kitapları içerik, dil ve üslup açısından olduğu gibi terminoloji bakımından da farklılık büyük göstermektedir. Öğrenciler her sınıf seviyesinde farklı yayınevlerinin kitaplarıyla öğrenim gördüklerinden Türkçe ve dil bilgisi ile ilgili terimleri öğrenmekte güçlük çekmektedirler.);

* Farklı illerdeki öğrencilerin farklı kitaplarla ders işlemeleri, farklı tema/konularla karşılaşmaları; bu nedenle de öğretimde birlikten uzaklaşılması... ders kitaplarından kaynaklanan sorunlar arasında sayılabilir.

2.1.2. Öğrenci Çalışma Kitapları ile İlgili Sorunlar:

* Öğrenci çalışma kitaplarındaki etkinliklerin sayıca çok olması, öğretmenlerin ders süresi içerisinde bunları yetiştirememesi; bu nedenle de etkinliklerin amacına ulaşamaması;

* Öğrenci çalışma kitaplarındaki etkinliklerin okunanları ve dinlenenleri anlama sürecine etki etmemesi, sadece okuma/dinleme sonrası alıştırmaya niteliği taşıması;

* Öğrenci çalışma kitaplarındaki dil bilgisi etkinliklerinin kuralları kavratıcı olmaktan çok, kurallar üzerinde alıştırmaya yönelik olması;

* Öğrenci çalışma kitaplarının konuşma etkinlikleri bakımından yetersiz olması (çalışma kitaplarının hemen hepsinde konuşma becerisine yönelik etkinliklere neredeyse hiç yer verilmemesi);

* Öğrenci çalışma kitaplarının programdaki bazı amaçlarda yoğunlaşması, bazı amaçlarda ise çok yetersiz olması nedeniyle programa uygunluk göstermemesi;

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/3 Summer 2010*

* Öğrenci çalışma kitaplarındaki “kendini ve arkadaşlarını değerlendirme” formlarının hemen her metinden sonra tekrarlanmasının pratikte faydasının olmaması;

* Öğrenci çalışma kitaplarındaki etkinliklerin farklı öğrenme stillerine sahip öğrencilere hitap edecek nitelikte olmaması (Kitaplardaki etkinliklerin çoğunluğu görsel öğrenenlere yönelikken, işitsel ve kinestetik öğrenenlere yönelik etkinlikler yetersiz düzeydedir.).

2.1.3. Öğretmen Kılavuz Kitapları ile İlgili Sorunlar:

* Öğretmen kılavuz kitaplarındaki ek bilgi ve yönlendirici ifadelerin yetersiz olması, özellikle farklı yayınevleri tarafından hazırlanan birçok kitapta dil bilgisine yönelik açıklayıcı ifadelerin yer almaması;

* Kılavuz kitaplarda yer alan metin sonu sorularının üst düzey düşünme becerilerini geliştirici nitelikte olmaması, soruların bilgi ve kavrama düzeyinde yoğunlaşmış olması (Durukan 2008; 2009).

2.2. Yüksek Öğretimde Takip Edilen Kitaplarla İlgili Sorunlar:

İlköğretimde Türkçe öğretimi ile ilgili olarak hazırlanmış kitaplardaki sorunların büyük bölümüyle yüksek öğretimde de karşılaşılmaktadır. Bu sorunların bir kısmı eğitim fakültelerinin Türkçe Eğitimi Bölümlerinde okutulan Türkçe eğitimi, Türk dil bilgisi, dil bilimi ve dil becerileri için hazırlanmış kitaplarla; bir kısmı Edebiyat Fakültelerinin Türk Dili ve Edebiyatı Bölümleri ve Eğitim Fakültelerinin Sosyal Alanlar Eğitimi Bölümü Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Ana Bilim Dallarında okutulan Türk dil bilgisi dersleri için hazırlanmış kitaplarla; diğer bir kısmı ise diğer fakülte, enstitü ve yüksek okullarda okutulan Türk dili dersi için hazırlanmış kitaplarla ilgilidir. Lisans ve lisansüstü öğrencilerine yönelik olarak hazırlanan kitaplarla ilgili bu sorunları şöyle sıralamak mümkündür:

* Konuyla ilgili olarak hazırlanmış eserlerin ders kitabından ziyade akademik nitelik taşımaları;

* Kitapların kuramsal boyutta hazırlanması, kitaplarda yeterli etkinlik ve örneklere yer verilmemesi;

* Türk dil bilgisi, dil bilimi ve dil becerileri dersleri için hazırlanmış kitaplarda metin çözümlmelerine yeterince yer verilmemesi (Anılan dersler için hazırlanmış kitaplarda metin çözümlmelerine mutlaka yer verilmeli; derslerde de metin

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/3 Summer 2010*

çözümlemeleri yapılmalıdır. Çünkü seçilmiş metinlerin çözümlenip yorumlanmasıyla bir yandan kavrayış ve irdeleme gücünün geliştirilmesi, öbür yandan da ana dilinin anlatım olanaklarının, inceliklerinin tanınması sözcük ve kavram varlığının sindirilmesi sağlanır. Bu yöntem öğrenciye eleştirel bir gözle okuma, mantık düzeni içinde düşünme ve düşüncelerini açıklama yeteneği kazandırır. Aynı zamanda ahlâk ve ruh yapısını, kişiliğinin oluşumunu da etkiler: a) Ana dilini doğru ve güzel kullanmak; anlatım gücünü artırma, b) Düşünce derinliği ve olgunluğu kazandırmak; kişiliğini geliştirme (Tezcan 1983));

* Temel dil becerilerinin öğretimine yönelik hazırlanan kitapların yeterli görsellerle ve çoklu ortam araç gereçleriyle desteklenmemiş olması;

* Temel dil becerileri ile ilgili kitaplarda yabancı dillerden alınan veya Türkçeye farklı kaynaklarda farklı şekillerde çevrilen terimlere sıkça rastlanılması ve bu durumun karmaşaya yol açması; böylece öğretime katkıda bulunması gereken kitapların, öğretimi zorlaştırması;

* Temel dil becerilerinin öğretimine yönelik ders kitaplarının / kaynak eserlerin yeterince bulunmaması; mevcut yayınların ise genelde birbirinin tekrarı niteliğindeki yabancı dillerde yapılan yayınlardan hareketle hazırlanmış olmaları;

* Temel dil becerilerinin öğretimine yönelik ders kitaplarının / kaynak eserlerin büyük bölümünün “kazanç kaygısı” güdülen hedef kitlenin öğrenme stilleri göz önünde bulundurulmadan yazılmış olmaları;

* Temel dil becerilerinin öğretimine yönelik kaynak eserlerin bir kısmının ideolojik nitelik taşıması;

* Temel dil becerilerinin öğretimine yönelik derslerin kompozisyon, yazılı ve sözlü anlatım derslerinin uzantısı olarak algılanıp bu derslerde yazılı ve sözlü anlatım kitaplarının takip edilmesi;

* Türk dil bilgisi ile ilgili kitaplarda Türkçenin derin yapısına ait özelliklere yer verilmemesi, Türkçedeki anlamlı ve görevli öğelerin işlevsel boyutunun yansıtılmaması, bilgilerin sadece ezberlenip unutulacak biçimde sunulması (Türk dil bilgisi ile ilgili kitaplar dil bilimin temel ilkeleri de göz önünde bulundurularak Türkçenin derin yapısını, işleyişini, inceliklerini yansıtacak şekilde hazırlanmalıdır);

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/3 Summer 2010*

* Türk dil bilgisi ile ilgili kitaplarda ortak bir terminolojinin kullanılmaması,

* Türk dil bilgisi ile ilgili kitapların önemli bir kısmında tercih edilen terimlerin temelde tercümeyle dayalı olması (yabancı dillerden tercüme yoluyla alınmış olması) ve Türkçede kavramsal karşılıklarının bulunmaması;

* Türkçe öğretimi kaynak kitaplarının asıl hedef kitlesinin belirlenmemesi nedeniyle kitaplarda yer alan yöntem ve tekniklerin kimlere (*yabancılara mı, Türkiye dışındaki Türklere mi, Türkiye'deki öğrencilere mi?*) Türkçe öğretmek amacıyla kullanılabileceğinin belirsiz olması;

* Türkçe konuşma kılavuzlarının, ders kitaplarının, dil bilgisi kitaplarının, sözlüklerin Türkçeyi yabancı bir dil olarak öğrenen kitlenin özelliklerinin (uyruklarının, ana dili gruplarının, yaşlarının, görevlerinin, amaçlarının...) dikkate alınmadan hazırlanmış olması;

* Üniversitelerin farklı fakültelerinde okutulan Türk Dili derslerine yönelik kitapların genelde Türkçe öğretimi alanı dışındaki kişi / kişiler tarafından hazırlanmış olması;

* Türkçe öğretimiyle ve Türkçenin temel kaynaklarıyla ilgili olarak yapılan lisansüstü düzeydeki bilimsel çalışmaların (tez ve kitapların) ekonomik nedenlerden dolayı yayımlanamaması;

* Türkçe öğretimiyle ve Türkçenin temel kaynaklarıyla ilgili yayınların sınırlı sayıda basılmaları ve pahalı olmaları (Devlet kurumları tarafından yayımlanan konuyla ilgili kitapların (başta Türk Dil Kurumu yayınlarının) fiyatlarının hem Türkçe Eğitimi Bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerin hem de toplumun diğer kesimlerindeki okuyucu kitlesinin alım gücünün üzerinde olduğu bilinmektedir. Öğretmen adaylarının dil ve kültürlerine ait bilgileri edinip gelecek kuşaklara aktarabilmeleri ve kendi kitaplıklarını oluşturabilmeleri için Türk dil bilgisi, Türk dil bilimi, Türkçe öğretimi, Türk edebiyatı, Türk kültür ve uygarlığı... ile ilgili yayınların devlet tarafından desteklenmesi ve fiyatlarında iyileştirilmeye gidilmesi gerekir).

3. Diğer Sorunlar:

Türkçenin öğretimiyle ilgili kurumsal (yabancılara Türkçe öğretimiyle ilgilenen kurumlar, Millî Eğitim Bakanlığı vb.), eğitim-öğretim ortamı (özel sınıflar, internet vb.), merkezî sınavlar, Türkçe öğretim merkezlerinde, lisans ve lisansüstü düzeyde görevli öğretim elemanlarıyla ilgili sorunlar diğer sorunlar altında ele alınmıştır.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/3 Summer 2010*

* Türkçe öğretimiyle ilgilenen kurumlar (MEB, TÖMER, DİLMER, TİKA, TDK, Lisan Okulları gibi) arasında koordinasyonun olmaması;

* Yurt dışına Türkçe öğretmek amacıyla gönderilen öğretim elemanlarının genelde alan dışından seçilmeleri (Avrupa Birliği ülkelerindeki üniversitelerin Türkçe öğretim merkezlerinde Türkçe öğretmek amacıyla MEB tarafından gönderilen öğretim elemanlarının büyük bölümü üniversitelerimizin Alman Dili ve Edebiyatı, İngiliz Dili ve Edebiyatı, Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümlerinde görev yapmaktadırlar. Türkçe öğretmek amacıyla yurt dışına gönderilecek öğretim elemanları için yabancı dil bilme şartının olması sorunun temelini oluşturmaktadır.);

* Yurt dışına Türkçe öğretmek amacıyla gönderilen Türkçe öğretmenlerinin hedef kitleyi tanımamaları, onların sorunlarını bilmemeleri, Türkçenin ana dili ve yabancı dil olarak öğretilmesi konusunda yeterli donanıma sahip olmamaları (Özbay 2010: 15);

* Eğitim Fakültelerinin Türkçe Eğitimi Bölümlerinde ders veren öğretim elemanlarının çoğunluğunun Türkçe Eğitimi Bölümü dışında doktora yapmış olmaları ve bu alana isteksiz yaklaşarak olumsuz bakış açısı sergilemeleri;

* Özel okullarda veya Anadolu liselerinde yabancı dil dersleri için hazırlanmış özel sınıfların benzerlerinin Türkçe dersleri için de hazırlanmış olmaması;

* Kütüphanelerin, sınıf ve okul kitaplıklarının teknolojiye ve dil öğretimi alanında yapılan değişme ve gelişmelere paralel olarak yenilenmemesi;

* Piyasada rahatlıkla bulunabilen ve öğrenenlere faydası olduğuna inanılan yabancı dil öğretim setlerine benzer çoklu ortam setlerinin (yardımcı kitaplarla birlikte) Türkçe öğretimi için hazırlanmamış olması;

* Türkçe öğretimiyle ilgilenenlerin birbirleriyle bilgi ve birikimlerini, çoklu ortam etkinliklerini, sorularını vb. paylaşabilecekleri, merkezî sisteme bağlı, ciddi bir internet sayfasının / ağının olmaması;

* Türkçe Eğitimi Bölümlerine öğrencilerin sadece merkezî sınav (ÖSS) sonuçlarıyla alınması, dil becerilerine yönelik bir yeterlik sınavının yapılmaması;

* Hem kamu kurum ve kuruluşlarına hem de özel sektördeki alanlara merkezî sınav (KPSS vd) sonuçlarıyla personel alınması, dil

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/3 Summer 2010*

becerilerine (özellikle de yazma becerisine) yönelik bir yeterlik sınavının yapılmaması;

* Öğretmen alımlarının yalnızca merkezî sınavla (KPSS) yapılması, lisans dönemine ait akademik ortalamaların dikkate alınmaması nedeniyle öğrencilerin lisans döneminin sonlarındaki derslere olumsuz ve isteksiz yaklaşımları;

* Türkçe Eğitimi Bölümlerinin ve bu bölümlere alınan öğrenci sayılarının her yıl arttırılmasına karşın mezunların büyük bölümünün istihdam edilememesi (Bu durum öğretmen adaylarını ve ailelerini çok ciddi şekilde mağdur ettiği gibi Türkçe Eğitimi Bölümlerinde okuyan öğrencileri de alana ve mesleğe ait bilgilerden ziyade sınava yönelik bilgileri edinme gayreti içine sokmakta; sınıf, kütüphane yerine özel dersanelere yönlendirmektedir.);

* Türkçe eğitimi alanında lisansüstü eğitim yapmak isteyen Türkçe Eğitimi Bölümü mezunları için yeterli kontenjanın bulunmaması (Türkçe Eğitimi Bölümlerinin açılan kontenjanlara farklı fakültelerin farklı bölümlerinin mezunlarını da kabul etmeleri Türkçe Eğitimi Bölümü mezunlarının yüksek lisans ve doktora yapmalarını güçleştirmektedir. Yüksek lisans ve doktora yapacak Türkçe Eğitimi Bölümü mezunları için kontenjanlar artırılmalı ve bu alanda lisansüstü eğitim yapanlara burs imkânı sağlanmalıdır.);

* Türkçe eğitimi alanında yapılan yüksek lisans ve doktora tezlerinin genelde birbirinin tekrarı ve taklidi niteliğinde olması; özgün bilgilerden ziyade alıntılama ve istatistikî verileri içermesi (Türkçe Eğitimi Bölümlerinde Türkçenin derin yapısı, Türk dil bilgisi, Türk dil bilimi, Türkçenin temel kaynakları, Türk lehçe, şive ve ağızları... ile ilgili tezlerin hazırlanmasına şiddetle karşı çıkan bilim insanlarının “eğitim kamuflajlı birbirinin tekrarı niteliğindeki tezler”in Türkçenin eğitim ve öğretimine katkısını sorgulamaları bilimsel ahlakın da bir gereğidir.);

* Türkçe Eğitimi Bölümlerinin lisans, yüksek lisans ve doktora öğrencilerinin Türk dili, Türk edebiyatı, Türk dil bilimi, Türk lehçe, şive ve ağızları, Türk kültür ve uygarlığı... alanlarına ait “akademik bilgileri” yeterince edinmeden mezun olmaları (Bu durum Türkçe Eğitimi Bölümü mezunlarının alanlarında daha etkin olmalarına engel teşkil ettiği gibi kendilerine olan özgüvenlerini azaltmakta; girdikleri sınavlarda Edebiyat Fakültesi mezunlarına oranla başarısız olmalarına ve “öğretmen” / “akademisyen” olup derslere girdiklerinde de öğrenci karşısında zorlanmalarına neden olmaktadır. Türkçe Eğitimi Bölümlerinde Türk dil bilgisi, Türk dili tarihi, Türk dil bilimi, Türk lehçe, şive ve ağızları, eski Türk edebiyatı,

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/3 Summer 2010*

yeni Türk edebiyatı, Türk halk edebiyatı... ile ilgili derslere gerekli önem verilmeli; bu derslerin programdan kaldırılanları en kısa sürede programa dâhil edilmeli; kredi saatleri az olanların kredi saatleri artırılmalı ve hepsinden önemlisi söz konusu dersler konunun uzmanları (alanında doktora yapmış kimseler) tarafından yürütülmelidir.);

* Farklı alanlarda (Fransız dili ve edebiyatı, İngiliz dili ve edebiyatı, Alman dili ve edebiyatı, iletişim fakülteleri, eğitim bilimleri...) doktora yapmış bilim insanlarının kadro yetersizliği sebebiyle Türkçe Eğitimi Bölümlerinde öğretim üyesi olarak görevlendirilmeleri (Türkçe Eğitimi Bölümlerinin kuruluşlarının ilk yıllarında programların ve kitapların hazırlanması, öğretim elemanlarının yetiştirilmesi vd hususlarda Batı dilleriyle (özellikle de dil öğretimiyle) ilgili bilim insanlarının ve eğitim bilimcilerin büyük katkıları olmuştur. Ancak Türkçe Eğitimi Bölümlerinin amaçlarını, ihtiyaçlarını, sorunlarını ve bunların çözüm yollarını bu bölümlerden mezun olup yine bu alanda yüksek lisans ve doktora yapanlar daha iyi bilirler. Bu sebeple Türkçe Eğitimi Bölümlerinde öncelikle Türkçe Eğitimi Bölümlerinden mezun olup Türkçe eğitimi ile ilgili yüksek lisans ve doktora yapanlar istihdam edilmelidir.);

* Doçentlik atama kriterleri arasında SCI, SSCI, AHCI kapsamında uluslararası indeksler tarafından taranan dergilerde yayın yapma şartının bulunması;

* Doçentlik atama kriterleri arasında yabancı dilde en az iki yayın yapma şartının olması (Son zamanlarda doçentlik atama kriterlerinde yapılan düzenlemelerde Türk dili alanında doçent olabilmek için yabancı dilde en az iki yayın yapma şartının getirilmiş olması da büyük bir hatadır. Türk dili alanında araştırma ve incelemeler yapan, Türkçenin eğitimi ve öğretimi ile ilgili bilimsel hakemli dergilerde makaleler yayımlayan; ÜDS, KPDS, TOEFL, IELTS, FCE, CAE, CPE vb. sınavlarda başarılı olan bilim insanları için yabancı dilde yayın yapma şartının getirilmiş olması son derece düşündürücüdür. Görünürde iyi niyet taşıyan ancak Türkçeyi ikincil duruma düşüren, tahfif eden bu kriterlerin acilen düzeltilmesi gerekir. Türkiye üniversitelerinde yabancı dilde en fazla yayın yapanlar Fen Bilimleri ve Sağlık Bilimleri alanlarında akademik faaliyetlerini sürdüren bilim insanlarıdır. Ancak yapılan araştırma ve incelemelerde söz konusu alanlarda çalışan ve yabancı dilin alışılmış / klişe cümle kalıplarıyla bilgi aktarmada “marifet sahibi” olan bilim insanlarının (azımsanmayacak) bir kısmının, Türkçe yaptıkları yayınlarda (kitaplarda, makalelerde, bildirilerde) ifade güçlüğü çektikleri, Türkçeyi “bilimsel düzey”de kullanamadıkları, Türkçenin temel dil

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/3 Summer 2010*

bilgisi ve yazım kurallarından haberdar olmadıkları tespit edilmiştir. Bunda söz konusu bilim insanlarının yabancı bir dilin (başta İngilizce olmak üzere) sınırlı sayıdaki söz varlığı ve belli cümle kalıplarıyla yayın yapıyor olmalarının etkisi elbette büyüktür. Türk dili ve Türkçe eğitimi alanlarında ana dilini meslekî ve akademik düzeyde bilmeyen ve kullanamayan, yabancı bir dilde yayın yapmayı marifet sayan, kendi milletini, dilini ve kültürünü küçümseyen bilim insanları(!)nın sayılarının artmasını önlemek için doçentlik atama kriterleri içinde yer alan “yabancı bir dilde en az iki yayın yapma şartı”nın kaldırılması gerekir.);

* Yabancı dilde eğitim yapılması ve teşvik edilmesi (Ülkemizde bilimin gelişmesi adına ilköğretimden yükseköğretime kadar her düzeyde yabancı dilde eğitimin özendirildiği bilinmektedir. Bu durum (sanıldığı aksine) eğitim ve öğretimin niteliğini ve düzeyini yükseltmediği gibi ana dili Türkçe olan ve yabancı dilde eğitim öğretim görenlerin çoğunlukla Türkçeyi “yetersiz bir dil” olarak nitelendirmelerine, Türk milletini ve kültürünü de küçümsemelerine neden olmaktadır. Yabancı dil bilmek ve yabancı bir dili öğrenmek / öğretmek hem insani ilişkiler hem de uluslararası ilişkiler açısından bir gerekliliktir. Ancak bu gereklilik anılan ilişkiler için yalnızca bir “araç” olmaktan ibarettir. Sorun “araç”ın “amaç”la karıştırılmasından kaynaklanmaktadır. Geri kalmış, az gelişmiş ve sömürge ülkelere has bu durumdan bir an önce kurtulmak, bağımsız, özgür, omurgalı ve onurlu bir millet olmanın gereğidir.);

* Ailede, toplumun farklı kesimlerinde, kitle iletişim araçlarında (radyo, televizyon, gazete, dergi, sanal ortam...) Türkçenin kullanımına gerekli özenin ve duyarlılığın gösterilmemesi.

4. Sonuç ve Öneriler:

Yapılan araştırma ve incelemelerde Türkçe öğretiminin güncel sorunlarının programlardan, kitaplardan, eğitim öğretim ortamlarından, öğretim metotlarından, araç - gereçlerden, merkezî sınav sisteminden, Türkçe öğretimiyle ilgili kurumlardan, istihdam politikalarından, öğretmenlerden / öğretim elemanlarından ve öğrencilerden kaynaklandığı tespit edilmiştir. Bu sebeple:

1. İlköğretimden yüksek öğretimin sonlarına kadar öğrencilere ana dili eğitimi verilse de istenilen başarı düzeyine ulaşamadığı görülmektedir. Bunun temel sebeplerinden biri olarak Türkçe öğretim programlarındaki eksiklikler ve yetersizlikler gösterilebilir. Farklı kademe programlarının farklı kurullar tarafından hazırlanması ve bu kurullar arasında yeterli koordinasyonun sağlanamamış olması nedeniyle öğretim programlarında sürekliliğin

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/3 Summer 2010*

sağlanamaması, öğrenme alanlarının dengeli bir dağılım izlememesi, kazanımların sınıflara dağılımında öğrenci gelişim düzeylerinin tam anlamıyla gözetilmemiş olması, gerek ilk okuma yazma öğretiminde gerek kazanımlar düzeyinde farklı öğrenme stillerine sahip öğrencilerin göz önünde bulundurulmaması, kazanımların millî, manevî ve ahlaki değerlere yeterince yer vermemesi, Türkçe öğretmenliği lisans programının dersler bakımından öğretmen adaylarının alan bilgisi düzeyini artırmada yeterli düzeyde olmaması, Türkçe eğitimi lisansüstü programlarının farklı ana bilim dallarına ayrılmaması yüzünden daha özelleştirilmiş çalışmaların engellenmesi... müfredatlarla ilgili sorunlar olarak tespit edilmiştir.

2. Öğrencilerin, öğretmen adaylarının ve öğretmenlerin ders sürecinde en fazla yararlandıkları kaynaklar ders kitaplarıdır (Özbay 2003). Ders ve yardımcı kaynak kitaplardaki eksikliklerin öğretim sürecindeki diğer unsurları da olumsuz yönde etkileyebileceği düşünülebilir. Ders kitaplarındaki metinlerin öğrencilerin okuma isteğini azaltacak biçimde uzun olması, çalışma kitaplarındaki etkinliklerin öğrenme alanlarına orantılı bir dağılım izlememesi ve farklı öğrenme stillerine sahip öğrencilere hitap etmemesi, çalışma kitaplarında ve kılavuz kitaplarda yer alan çalışmaların kavratma amacına yönelik olmaktan çok, alıştırma niteliği taşıması, Türkçe öğretimiyle ilgili yazılan kaynak kitapların kuramsal boyutta kalması ve büyük bölümünün çoklu ortam araç gereçleriyle desteklenmemiş olması kitaplarla ilgili sorunlar olarak ortaya konulabilir. Türkçe öğretiminin başarıya ulaşması için sorunların tespiti kadar bunlara çözümlerin getirilmesi de önem taşımaktadır. Türkçe ders kitaplarını ve öğretim programlarını hazırlayan kurullara alanın uzmanları katılmalı, gerek kitaplarda gerek programlarda düzenlemelere gidilmelidir. Türkçe öğretimi kaynak kitapları alan bilgisiyle eğitim bilimin sentezi niteliğinde iyileştirilmelidir.

3. Türkçe Öğretmenliği lisans programlarının ve öğrenci sayılarının giderek artırılmasına rağmen istihdamda bir artış olmaması, Türkçe öğretmenliği atamalarının yalnızca merkezî sınav sonuçlarına göre yapılarak lisans derslerindeki başarının göz önünde bulundurulmaması kurumlarla ilgili sorunlar olarak gösterilebilir. Türkçe Öğretmenliği lisans programlarının açılmasında ve öğrenci alımlarında istihdam olanakları da göz önünde bulundurulmalı; öğretmen adayları yalnızca merkezî sınava tabi tutulmamalı, atamalarda lisans / mezuniyet ortalamaları da dikkate alınmalıdır.

4. Türkçe öğretiminin genel anlamda başarıya ulaşabilmesi için Türkçe öğretimiyle ilgili kurumların da birtakım düzenlemelere gitmesi gerekmektedir. Yurt içi ve yurt dışında Türkçe öğretimiyle

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/3 Summer 2010*

ilgilenen kurum ve kuruluşlar (MEB, TDK, TÖMER, DİLMER, TİKA, Lisan Okulları vb.) arasında yeterli bir koordinasyon bulunmamakta; Türkçe öğretim merkezlerinde genelde alan dışından öğretim elemanları görevlendirilmektedir. Türkçe öğretimiyle ilgilenen kurum ve kuruluşlar arasında koordinasyon kurulmalı ve bu kurumlarda alan uzmanlarının görev alması sağlanmalıdır.

5. Türkçe Öğretmenliği lisans ve lisansüstü programlarındaki dersler, ilgili derste uzmanlaşmış öğretim elemanları tarafından verilmeli; bu programlarda verilecek derslerin dağılımı gözden geçirilmelidir.

6. Türkçe öğretimi alanı “ana dili Türkçe olanlara Türkçe öğretimi” ve “yabancılara Türkçe öğretimi” gibi ana bilim dallarına ayrılarak daha özelleştirilmiş alanlarda uzmanlaşmanın önü açılmalıdır.

KAYNAKÇA

- AÇIK, Fatma (2010). Türkçe Öğretmeni Yetiştirme Programında Mevcut Alan Derslerinin Kültürel Boyutu. **Türklük Bilimi Araştırmaları**, 27, 15-26.
- AKKAYA, Nevin ve KIRMIZI, Fatma Susar (2007). Yeni Program Doğrultusunda Hazırlanan İlköğretim 4. ve 5. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarının Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi. **Milli Eğitim**, 174, 232-249.
- AKSAN, Doğan (2004). **Dilbilim ve Türkçe Yazıları**. İstanbul: Multilingual Yayınları.
- AKYOL, Hayati (2003). Metinlerden Anlam Kurma. **Türklük Bilimi Araştırmaları**, 13, 49-58.
- ALYILMAZ, Cengiz (1997). Teknoloji ve Dil. **Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi**, 8, 33-36.
- ALYILMAZ, Semra (2008). Öğretmen Adaylarına Göre Görgü Kurallarına Aykırı Davranışlar. **İzvestiya Vuzov**, 1-2, 136-142.
- AYTAŞ Gıyasettin ve ÇEÇEN, Mehmet Akif (2010). Ana Dili Eğitiminde Dil Bilgisi Öğretiminin Yeri ve Önemi. **Türklük Bilimi Araştırmaları**, 27, 77-89.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/3 Summer 2010*

- BARIN, Erol, Türkçenin Güncel Sorunları, Çözüm Yolları ve Sorumluluklarımız, **Türkçenin Eğitimi ve Öğretimi Üzerine Konuşmalar**, 53-58, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- BİNYAZAR, Adnan (1983). Anadili Öğretiminde Yazınsal Alanlara Açılım, **Türk Dili Aylık Dil ve Yazın Dergisi Dil Öğretimi Özel Sayısı**, 379-380, 57-72.
- BOZKURT, Fuat (2010). **Türkiye Türkçesi Türkçe Öğretiminde Yeni Bir Yöntem**. İstanbul: Kapı yayınları
- COŞKUN, Eyyup (2005). İlköğretim Dördüncü ve Beşinci Sınıf Öğretmen ve Öğrencilerinin Yeni Türkçe Dersi Öğretim Programıyla İlgili Görüşleri Üzerine Nitel Bir Araştırma. **Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri**, 5 (2), 421-476.
- DEMİR, Celal ve YAPICI, Mehmet (2007). Ana Dili Olarak Türkçenin Öğretimi ve Sorunları. **Sosyal Bilimler Dergisi**, 9 (2), 177-192.
- DEMİREL, Özcan. İlkokullarda Türkçe Öğretimi ve Sorunları. <http://193.140.216.63/19928%C3%96ZCAN%20DEM%C4%B0REL.pdf> adresinden 10.01.2010 tarihinde alınmıştır.
- DEMİREL, Melek (1996). **Bilgilendirici Metin Türünün ve Okuduğunu Kavrama Becerisinin Altıncı Sınıf Öğrencilerinin Öğrenme Düzeyine Etkisi** (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- DURUKAN, Erhan (2008). İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Dersi Öğretim Programında Genel Amaçlar-Hedef/Kazanımlar İlişkisi. **Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi**, 1 (4), 149-158.
- DURUKAN, Erhan ve ALVER, Mehmet (2008). Ses Temelli Cümle Yönteminin Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi. **Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi**, 1 (5), 274-289.
- DURUKAN, Erhan (2008). **Türkçe Dersi Öğretim Programının (6-8. Sınıflar) Hedef ve Kazanımları Doğrultusunda 7. Sınıf Türkçe Dersi Öğrenci Çalışma ve Öğretmen Kılavuz Kitaplarının Değerlendirilmesi** (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/3 Summer 2010*

- DURUKAN, Erhan (2009). 7. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinleri Anlamaya Yönelik Sorular Üzerine Taksonomik Bir İnceleme. **Milli Eğitim**, 181, 84-93.
- ERDEM, İlhan ve BAŞARAN, Mustafa (2010). Mezun Oldukları Bölümlerin Öğretmenlerin Dilbilgisi Öğretimine İlişkin Görüşleri Üzerindeki Etkisi. **Türklük Bilimi Araştırmaları**, 27, 321-339.
- GELBAL, Selahattin ve KELECİOĞLU, Hülya (2007). Öğretmenlerin Ölçme ve Değerlendirme Yöntemleri Hakkındaki Yeterlik Algıları ve Karşılaştıkları Sorunlar. **Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, 33, 135-145.
- GEMALMAZ, Efrasiyap (2010), **Türkçenin Derin Yapısı** (hızl. Cengiz ALYILMAZ, Osman MERT). Ankara: Belen Yayınları.
- GÖMLEKSİZ, Mehmet Nuri ve BULUT, İlhami (2007). Yeni İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programının Uygulamadaki Etkililiğinin Değerlendirilmesi. **Milli Eğitim**, 175, 161-184.
- GRAY, William S. (1975). **Okuma ve Yazma Öğretimi** (çev. Nejat YÜZBAŞIOĞULLARI). İstanbul: Millî Eğitim Basımevi.
- GÜLSEVİN, Gürer ve BOZ, Erdoğan (2006). **Türkçenin Çağdaş Sorunları**. Ankara: Kitabevi.
- <http://www.yok.gov.tr>
- GÜNEŞ, Firdevs (2002). **Ders Kitaplarının İncelenmesi**. Ankara: Ocak Yayınları.
- GÜNEŞ, Firdevs (2003). Okuma- Yazma Öğretiminde Cümlenin Önemi. **Türklük Bilimi Araştırmaları**. 13, 39-48.
- GÜZEL, Abdurrahman (2003), Eğitim Fakültelerinde Türkçe Öğretmenliği Bölümünün Kuruluşu ve Hedefleri. **Türklük Bilimi Araştırmaları**. 13, 7-17.
- GÜZEL, Abdurrahman (2010), Türkçe Eğitimi Bölümlerinde Kurulması Gerekli Görülen Ana bilim Dalları. **Türklük Bilimi Araştırmaları**, 27, 371-383.
- KARADAĞ, Ruhan ve GÜLTEKİN, Mehmet (2007). İlkokuma Yazma Öğretiminde Çözümleme ve Bireşim Yöntemlerinin Etkililiğine İlişkin Öğretmen Görüşleri. **Eğitimde Kuram ve Uygulama**, 3 (1), 102-121.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/3 Summer 2010*

- KARADAĞ, Özay ve KURUDAYIOĞLU, Mehmet (2010), Türkçedeki Kelime Türtetme Özelliğinin İlköğretim Öğrencilerinin Yazılı Anlatımlarına Yansımaları. **Türklük Bilimi Araştırmaları**, 27, 437-455.
- KAVCAR, Cahit, OĞUZKAN, Ferhan ve SEVER, Sedat (1995). **Türkçe Öğretimi Türkçe ve Sınıf Öğretmenleri İçin**. Ankara: Engin Yayınevi.
- KAVCAR, Cahit (2003). Türk Dili ve Edebiyatı Programıyla İlgili Yeni Çalışmalar. **Türklük Bilimi Araştırmaları**. 13, 1-26.
- KIRKKILIÇ, Ahmet ve MADEN, Sedat (2010). İlköğretim ve Lisans Programlarındaki Değişiklikler Sonrasında Türkçe Öğretmenliği Mesleğinin ve Türkçe Eğitimi Bölümlerinin Durumu. **Türklük Bilimi Araştırmaları**, 27, 477-502.
- KİLİMCİ, Ayşe (1998). **Anadilinde Çocuk Olmak Yabancı Dilde Eğitim**. İstanbul: Papirüs Yayınevi.
- KOMİSYON (2006). **Türkçe Dersi Öğretim Programı Kılavuzu**. Ankara: Devlet Kitapları Basım Müdürlüğü.
- KUTLU, Hilal A. (2006). **MEB İlköğretim 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Metinlerin Söz Varlığı Açısından Değerlendirilmesi** (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- ÖZİL, Şeyda ve TAPAN, Nilüfer (1991). **Türkiye'nin Ders Kitapları Orta Öğretim Ders Kitaplarına Eleştirel Bir Yaklaşım**. İstanbul: Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği Yayınları.
- ÖNLER, Zafer (2009), Kültürel Etkilenmeler ve Dil, **Türkçenin Eğitimi ve Öğretimi Üzerine Konuşmalar**, 27-36, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- ÖZBAY, Murat (2003). **Öğretmen Görüşlerine Göre İlköğretim Okullarında Türkçe Öğretimi**. Ankara: Gölge Ofset Matbaacılık.
- ÖZBAY, Murat (2009). **Türkçe Özel Öğretim Yöntemleri I**. Ankara: Öncü Kitap.
- ÖZBAY, Murat (2009). **Türkçe Özel Öğretim Yöntemleri II**. Ankara: Öncü Kitap.
- ÖZBAY, Murat (2009). **Anlama Teknikleri: II Dinleme Eğitimi**. Ankara: Öncü Kitap.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/3 Summer 2010*

- ÖZBAY, Murat (2010). **Türkçe Öğretimi Yazıları**, Ankara: Öncü Kitap.
- ÖZDEMİR, Emin (1983). Anadili Öğretimi. **Türk Dili Aylık Dil ve Yazın Dergisi Dil Öğretimi Özel Sayısı**, 379-380, 18-30.
- ÖZKARA, Yasin (2006). Türkçe Dersi Öğrenci Çalışma Kitaplarının Türkçe Programında Geçen Yazma Kazanımlarını Karşılama Durumu. **Ulusal Sınıf Öğretmenliği Kongresi**'ne sunulan bildiri, Ankara.
- SEVER, Sedat (2003). Türkçe Öğretiminde Yeni Yapılanma Çalışmaları. **Türklük Bilimi Araştırmaları**, 13, 27-38.
- TAŞER, Suat (2009). **Konuşma Eğitimi**. İstanbul: Pegasus Yayınları.
- TEZCAN, Nuran (1983). Yüksek Öğretimde Anadili Öğretimi. **Türk Dili Aylık Dil ve Yazın Dergisi Dil Öğretimi Özel Sayısı**, 379-380, 73-76.
- TOK, Şükran; TOK, Türkay ve MAZI, Ayşegül (2008). İlkokuma Yazma Öğretiminde Çözümleme ve Ses Temelli Cümle Yöntemlerinin Değerlendirilmesi. **Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi**, 53, 123-144.
- TÜBA (2005). Türkiye Bilimler Akademisi'nin Program İle İlgili Genel Görüş ve Önerileri. "[http://ilkogretim-online.org.tr/vol5say1/yenimufredat_raporu%5B1%5D .pdf](http://ilkogretim-online.org.tr/vol5say1/yenimufredat_raporu%5B1%5D.pdf)" adresinden 15.09.2009 tarihinde alınmıştır.
- TÜRK, Vahit (2010). Dil-Eğitim-Kimlik-Kişilik. **Türk Yurdu**, 273, 48-50.
- YALÇIN, Saba (1994). **Metinden Öğrenme İlkelerine Göre Hazırlanan Ders Kitabının Öğrenci Erişimine Etkisi** (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- YAPICI, Mehmet (2004). İlköğretim Dil Bilgisi Konularının Çocuğun Bilişsel Düzeyine Uygunluğu. **İlköğretim-Online**, 3 (2), 35-41.
- YILMAZ, Engin (2009). **Türkiye Türkçesi Üzerine Araştırmalar**. Ankara: PegemA Yayınları.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/3 Summer 2010*